

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 371.134

Зоя Дробінська

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті висвітлено стан проблеми використання інноваційних технологій в контексті підготовки майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах I–II рівня акредитації. Подано класифікацію, педагогічні умови та принципи інноватики в освіті. Обґрунтовано перспективи впровадження інновацій у педагогічному коледжі.

Ключові слова: *інноваційні технології, педагогічна підготовка, майбутні педагоги, освітньо-виховне середовище.*

Сьогодні в Україні велика увага приділяється якості освіти. Важливого значення у цьому контексті набуває спрямованість майбутніх педагогів на соціально-педагогічну активність та її виховання в умовах вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації, формування орієнтації на саморозвиток, прагнення до самовиховання, самовдосконалення, самореалізації. Нинішнє століття потребує від майбутніх педагогів інноваційного, альтернативного мислення, цілеспрямованих дій, значно більшої, ніж до сьогодні, професійної мобільності, та, як наслідок, систематичного й ефективного навчання впродовж усього життя.

Особливої актуальності набуває формування фахової готовності до інноваційної діяльності в освітньо-виховному середовищі вищих навчальних закладів, зокрема педагогічних коледжів, на основі перебудови у майбутніх педагогів самосвідомості, зміни їх ціннісних орієнтацій, сприяння переосмисленню пріоритетів і цінностей, формування інтересу до інноваційної педагогічної діяльності.

Зростання інтересу до інноваційної педагогічної діяльності, що спостерігається впродовж останніх років, є наслідком змін у суспільстві, пов'язаних з інформаційними технологіями. Сьогодні знання виробляються з прискоренням, а самі інформаційні технології стають усе складнішими. Педагоги вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації зіткнулися з тим фактом, що швидко змінювані вимоги, які висувуються до фахівців, вимагають нового типу працівника, здатного до швидких професійних змін і до удосконалення власних професійних знань і навичок, що дозволили б йому йти в ногу із сучасними технологіями. Лише той педагог, який усвідомив сутність сучасної педагогічної освіти, нових навчальних і виховних технологій, переосмислив свою соціальну роль та функції педагогічної діяльності, зможе вибудувати власну

ефективну педагогічну діяльність.

Тому, перед сучасними вищими навчальними закладами I–II рівнів акредитації постало завдання максимального розкриття і розвитку індивідуальності студента на основі виявлення задатків та здібностей; формування його як суб'єкта соціального та професійного життя.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що в наукових пошуках вітчизняні дослідники все частіше звертають увагу на проблему використання інновацій в освіті. Серед учених, які досліджували проблему в даному напрямі, слід відзначити праці І. Беха, Л. Даниленка, І. Дичківської, М. Кларіна, О. Пехоти, О. Попової, Л. Подимової, А. Прігожина, В. Сластьоніна, А. Хуторського та ін.

Мета статті полягає у висвітленні стану проблеми впровадження інноваційних технологій в контексті педагогічної підготовки майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації.

Освіта, як одна з найважливіших складових суспільства, впливає на всі процеси і сторони життя, оскільки готує фахівців, розвиває їх особистість, формує певні життєві погляди. Тому особливої уваги заслуговує сучасний стан, проблеми впровадження та перспективи інновацій у педагогічних коледжах.

Різні аспекти педагогічної інноватики розкрито у працях таких учених, як О. Арламов, М. Бургін, Л. Буркова, В. Журавльов, В. Загвязинський, А. Ніколс, В. Химинець, Н. Юсуфбекова та ін., які намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. Зокрема, В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не висувалися або ще не використовувалися, а й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які мають у собі прогресивне начало, що дає змогу під час зміни умов і ситуацій ефективно вирішувати завдання виховання та освіти [3, с. 23].

На думку В. Химинець, інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни у навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [4, с. 62]. Варто зазначити, що особливу увагу автор приділяє суті неперервної освіти, що сприяє розвитку творчої особистості, оскільки для неї характерними є постійне підвищення кваліфікації, професійного рівня, розширення світогляду, збільшення рівня обізнаності.

Тому, інновацією у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації вважаємо реалізацію в освітньо-виховному середовищі нового змісту, методів, прийомів і форм навчальної діяльності та виховання особистості, що суттєво підвищують якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу.

У сучасних педагогічних теоріях існує багато різноманітних

класифікацій інноваційних технологій в освіті. Ці класифікації різняться способом з'ясування суті понять «інновація» та «інновація в освіті».

Зокрема Л. Буркова класифікує інновації за такими рівнями інноваційних змін:

- *інновації нульового порядку*, які передбачають практичну регенерацію первинних властивостей системи (відтворення традиційної освітньої системи або її елементу);
- *інновації першого порядку*, що характеризуються кількісними змінами в системі при незмінній її якості;
- *інновації другого порядку*, які є перегруповуванням елементів системи й організаційними змінами (наприклад, нова комбінація відомих педагогічних засобів, зміна послідовності, правил їх використання тощо);
- *інновації третього порядку*, що характеризуються адаптаційними змінами освітньої системи в нових умовах без виходу за межі старої моделі освіти;
- *інновації четвертого порядку*, які містять новий варіант вирішення (це найчастіше прості якісні зміни в окремих компонентах освітньої системи, що забезпечують деяке розширення її функціональних можливостей);
- *інновації п'ятого порядку*, які ініціюють створення освітніх систем «нового покоління» (зміна всіх або більшості первинних властивостей системи);
- *інновації шостого порядку*, у результаті яких створюються освітні системи нового вигляду з якісною зміною функціональних властивостей системи при збереженні системоутворюючого функціонального принципу;
- *інновації сьомого порядку*, що є вищою, корінною зміною освітніх систем, під час якої змінюється основний функціональний принцип системи [1, с. 35–36].

За такої класифікації особливий інтерес становлять педагогічні умови використання інтерактивних технологій навчання у педагогічних коледжах, адаптації студентів до соціальних умов та їх інтеграції в суспільстві.

До умов освітньо-виховного середовища, які впливають на застосування інноваційних технологій, відносимо: урахування особливостей освітньо-виховного середовища педагогічного коледжу; удосконалення змісту навчально-виховної діяльності; використання інтерактивних форм і методів навчання.

Спеціально створені педагогічні умови дають змогу реалізувати інновації, уможливають забезпечення взаємозалежності її складових. Тому ефективність створених педагогічних умов залежить від діяльності педагогів. Характер інноваційної діяльності педагогів залежить від існуючих в конкретному освітньому закладі умов, і, насамперед, від рівня його особистісної готовності до цієї діяльності.

Під готовністю до інноваційної діяльності розуміють сукупність

якостей педагога, що визначають його спрямованість на вдосконалення власної педагогічної діяльності та діяльності всього колективу, а також його здатність виявляти актуальні проблеми освіти, знаходити і реалізувати ефективні способи їх вирішення.

На думку В. Вакуленко, педагогічна інноватика охоплює такі блоки принципів: створення нового в системі освіти та педагогічної науки; сприйняття нового соціально-педагогічною спільнотою, застосування педагогічних новацій, а також система рекомендацій для теоретиків і практиків щодо пізнання інноваційних освітніх процесів та управління ними.

1. Блок створення нового у педагогіці. В його контексті розглядаються такі проблеми, як нове в педагогіці, класифікація педагогічних новацій, умови створення нового, критерії новизни, міра готовності до освоєння і використання нового, традиції та новаторство, етапи створення нового у педагогіці.

Створення нового у педагогіці має свою специфіку, пов'язану з неповторністю особистості педагога, особливостями групи, стилем діяльності навчально-виховного закладу.

2. Блок сприйняття, освоєння й оцінювання нового. Поняття і принципи, які належать до цього блоку, розкривають специфіку оцінювання, освоєння та усвідомлення педагогічною спільнотою того, що виникає у педагогічній теорії і практиці.

3. Блок використання та застосування нового (розроблення рекомендацій). В його контексті відбувається осмислення практики застосування педагогічних інновацій, вивчення закономірностей і форм упровадження, використання нового [2].

Сучасна педагогічна практика орієнтується на такий принцип упровадження нового, як варіативність, яка передбачає раціональне поєднання різних його видів, найпоширенішими серед яких є:

- обов'язкове (регламентується директивними документами);
- вибіркове (вибір змісту, форм і методів упровадження залежно від конкретних умов);
- ініціативне (його основу складає ініціатива колективів навчально-виховних закладів, окремих педагогів).

У педагогічній інноватиці утвердився такий алгоритм (система операцій) упровадження нового:

- 1) вивчення завдань, передбачених нормативними документами;
- 2) аналіз практики та зіставлення отриманих в його процесі даних із соціальними вимогами;
- 3) моделювання еталонних результатів, яких очікують у результаті перетворення педагогічної практики;
- 4) пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені;
- 5) розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності упровадження нового;

- б) відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів тощо;
- 7) теоретична, методична, психологічна підготовка учасників впровадження нового;
- 8) установлення зв'язку з авторами рекомендацій [1, с. 32–33].

Охарактеризовані принципи є відображенням сутності розвитку особистості у взаємодії із соціумом з урахуванням специфіки освітньо-виховного середовища, в якому формується і цілісно розвивається студентська молодь.

Вищезазначене дає можливість зробити висновок, що інноваційні процеси, які поєднують створення, освоєння і застосування педагогічних нововведень, здатні значно прискорити процеси оновлення системи освіти загалом. Тому вивчення та реалізація всіх трьох блоків інноваційних процесів широко використовується в системі освіти на різних її рівнях.

Напрямами інноваційної роботи ВНЗ повинні бути: кадрове та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу; створення організаційних умов для безперервного вдосконалення фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників; проведення системи методичних заходів, спрямованих на розвиток творчих можливостей педагогів, виявлення перспективного педагогічного досвіду та участь у його вивченні, узагальненні та впровадженні; залучення педагогів до науково-дослідницької та експериментальної діяльності з метою впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес.

Отже, в контексті інноваційних ідей змінюються вимоги до особистості педагога, його фахової підготовки та професійної діяльності, які повинна включати система педагогічної освіти. Відповідно до цього, сучасний етап удосконалення підготовки майбутніх педагогів до застосування інноваційних технологій полягає в тому, щоб знайти оптимальні шляхи та визначити механізми формування у студентів педагогічної спрямованості, творчого і самостійного мислення.

Подальшого дослідження потребують питання інноваційних технологій в процесі особистісно орієнтованого виховання майбутніх педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буркова Л. Ключ до управління: Класифікація педагогічних інновацій як елемент механізму керування інноваційним процесом в освіті / Л. Буркова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2000. – № 1. – С. 31–37.
2. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. – 2010. – № 4. – С. 36–48.
3. Світові інновації [Електронний ресурс] // The Economist. – Режим доступу до журналу : www.innovations.com.ua.
4. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.